Skärseld. Dikter och dokument

Bokutgåva

Stockholm. Holger Schildts förlag. 1925

Till vännerna Hans Ruin och Erik Kihlman.

DEN STORA BOKEN

Alla dikter ligga födda längesen i strålande gestalt. Ögon, av ett inre drömljus genomglödda, skåda stundom allt.

Alla dikter ligga skrivna någonstädes i en väldig bok. Många känna vi, åt ljuset givna. Tusen bida ännu under dunklets dok.

Frågar du vad boken heter och om Världens Herre bär den i sin famn? Överallt, i blod, i mull, i eter, gömmer den sin skönhet och sitt namn.

Har du på dess pärmar gläntat, blir ditt liv att stava dessa stora blad. Mången har i år av hårda offer väntat för att hänryckt skriva av en rad.

FRAGMENT AV ETT LIV

I. KEDJAN

Det rinner upp en kedja ur döda tidevarv. Den äger tusen länkar, de knyta hop ett arv.

Men länkarna ha rostat i jorden längesen. Blott några sista flamma i dagens färger än.

Och fjärran sjunker kedjan i glömda gravars mull, men slingrar upp ånyo för någon längtans skull.

En morgon sprang i dagen en obeprövad länk. Han låg i gräset vid en grav och var de dödas skänk.

Han glimmade så dunkelt, han sken som guld ibland. Vad vägde han, vad var han i Herrens prövohand?

II. BARNAÖGONEN

Som när ljuset rosenfärgat genom tvenne helga rutor skimrar i kapellet ner — barnaögon, rosenfönster, lyste livet genom er! Undrande och tyst och tom badade i morgonrodnad själens helgedom.

Länge, länge dröjde skenet. Men med dagen som därute obarmhärtigt trängde på, måste sist er färg förgå. Först blev bara ljust i kyrkan — tills den första stora kvällen färgade er tankfullt blå.

Det var då som något hände. När den första stjärnan tände sig mot rutans blåa spegel, föll jag ned på knä och grät. Kyrkan lyfte sig och växte, första hälsningen var kommen från en evighet.

III. TJUGU ÅR

Lustigt, lustigt är att gunga, friskast ibland friska kvistar, på ett nyutsprunget träd! Alla glada fåglar sjunga, vinden sjunger, där den listar mellan löven upp och ned.

Lustigt, lustigt är att veta huru saven stiger stundligt i den trygga stammens ved. Allt skall blomma kring mig! Heta knoppar svälla rött och rundligt, och jag själv skall blomma med!

Intet minnas, intet fråga. — Vaggas i den underbara morgonvindens mjuka stol. — Fyll mig, liv, i långa klara dagar med din gyllne råga! Tag mig, låt mig blomma, sol!

IV. HÄLSNINGEN

Den vek ej, den hälsningen fjärranfrån, som djupt i mitt öde låg gömd. Den smög som en viskande andedräkt ur tigande mörkret i nätternas väkt, den steg som en stråkton ur dagarnas dån och sjöng mig förlorad och dömd:

»Jag släpper dig icke, du själ, du är såld att varda min frälsande man. Sök upp mig i dödsdjupen, bygg dig en bro till himlen och sök mig! — Förlist är din ro, om ej du förlossar ur stumhetens våld en ande, som ropar dig an!»

V. ODE TILL MÅNGFALDEN

Å giv mig tusen liv! Vad skall jag med ett enda? En fattig droppe för omätlig törst! Jag är en främling på en fest, där först jag ser en rad av bord och salar, tända i strålande, välkomnande gestalt. Då bjuder festens värd: försaka detta allt!

Jag hinner med en enda vandring blott. Jag hinner icke vara allestädes där livet snyftar och där livet glädes. Min famn har icke morgonrymdens mått. Hur svårt att välja sig den enda vägen, då *allt* jag ville trycka till mitt bröst och genomleva lika väl som egen all fröjd i väster som all sorg i öst!

Giv mig en annan mun och låt mig dricka jämväl det vin mitt öde ej består! — Du bruna herde med din bruna flicka som jag såg dansa bort i vignens vår, jag var ej du — jag smög mig tyst tillbaka, förtärd av hunger till en okänd must, och aldrig skall mitt enda liv få smaka din stormande, din heta sydlandslust.

Och du, du välbekanta utan namn, som steg en höstkväll ur en storstads dimma förgråten i vagongens ljuskrets in, — jag såg den skygga blick, som sökte min, jag kände allt förlist, som för en timma hos denne främling sökte hamn.

Jag kunde blivit dig en varsam smed, som format guldet i din levnads ring. Då höll vårt tåg ... Så var det ingenting. Bedrövad bars jag bort bland stora skogar, och hjulen dunkade mot skenans fogar: Jag får ej, får ej vara med ...

Hur ofta snuddade jag smärtsamt nära ett öde, som bar budskap till min själ! Jag velat dröja, men jag tvangs att lära beständigt samma bittra ord: farväl ... Så mycket okänt ropar på min bot, jag ville ut att trösta, värma, lindra. Men många mil och många murar hindra på detta främlingskapets jätteklot.

Då våren på sin blåa vinge seglar från nejd till nejd med moln och fågeltåg, jag ville stå vid *varje* sjö, som speglar uppståndelsernas under i sin våg. Jag ville smeka *alla* späda blad, som brista ut på tusen skilda stränder. Men allt jag kan är sträcka tvenne händer mot det som evigt flyr — jag vet ej vad.

Du fjärranlängtan, du förtär min kraft att älska vad mig dock är dyrt och nära. Jag vet det väl: ett hjärtas träd kan bära en enda frukt, som sväller tung av saft. Med ofullgången längtans kart skall väl mitt eget fruktträd stånda, då hösten kommer med sin skördekniv. Men ännu, fastän frysande och bart, skall det mot rymden ropa i sin vånda: Å, giv mig tusen liv!

VI. LANDSKAP

Hur speglades ej solen morgonrosig i denna klara sjö. Hur låg ej späda lövet över stranden som ljusa leenden, i luften tända. Hur stilla spann ej molnets vita slända i rymden på en dunig tott av snö.

Då spräcktes spegeln av det oerhörda, då dök det slemmiga ur djupets ro. Farväl, du morgontid med rosig tro! Nu äro alla späda löv förstörda. Hur mycket sjunket månde likväl unknat på bottnen av det morgonklara djup? Hur mycket hopplöst har här likväl drunknat? — Jag vet ej. Tysta stånda strandens stup.

Jag vet blott: Ingen glömskas milda händer skall tvätta spegeln klar som förr. Den mörknar inåt som en öppnad dörr ... Och över djupets obekanta hot med tunga vingslag irra orons änder. De ropa, skymmande som sot.

VII. VÅGEN

Var lugn. Det varder vad det skall av detta ödet även. Av furufröet blir en tall, i strävan stor och stor i fall, men aldrig skall den veka säven få resning av ett skyhögt kall.

Med viljans tusen sega tåg är allting vid sitt ursprung bundet. Vad är ett mänskoliv? En våg som väger upp det ärvda pundet.

Var lönnlig tanke som du tänkt har hemligt sig i vågen sänkt, vars skålar oförmärkta gunga. Och varje gång en muskel spänns och dådfriskt dina pulsar ljunga, då flyttas en osynlig gräns, då darrar vågens tunga.

Men sörj ej varje gyllne nu som fjärilsflyktigt brast itu och sjönk förslösat i det skumma. En större räknare än du vet längesen din summa.

VIII. DEN »BENÅDADE»

Du, som betraktar mig avundsam, om blott du kände hur mycken frätande armodsskam mitt öde brände!

Jag föddes lytt efter edra mått, som lärt att leva. Var mänsklig dräkt jag försökt, har fått en fläck, en reva.

För måttlös dröm om en mänskovår jag dömdes plikta. Jag kan ej leva. — Vad återstår? Dö eller dikta.

IX. ÖKENSÅNG

Nu äro alla linor lupna ut och alla trådar nystade till ända. Mitt sökande, vart förde du till slut? Se, alla gröna ängar ligga brända.

Den, som det kan, må leva på en rest av sina söndernötta tankehärvor och dricka muntert på sin skymningsfest ur bägare, som alla gått i skärvor.

Men den, som något menat med sin färd och känner klarhetstörstens heta sveda, han skall en dag stå ensam i en värld med tusen spår, som ingenstädes leda.

Var finns du, röda tråd, som leder rät ur ringarna av vilsegång och ånger, du, som har fäste i en evighet och tonar av en stor förtröstans sånger?

Jag söker dig, du underbara tråd, kring vilken alla livets vägar rakna. Skänks du i blindo blott och blott som nåd åt slutna ögon, icke åt de vakna?

Jag vet ej. Men när söndersmulat allt har fallit till en mänskofot — kanhända skall då ur ett förbrukat Tusenfalt till värn mot Intet rinna upp *Det Enda?*

INTERMEZZO

DEN FRUSNA FLODEN

Bunden, besegrad du vilar därunder, slagen förlamad av vinterns kniv. Nakna de stå, dina sörjande lunder, rivna av vinden till tidsfördriv. — Lyss, men i marsnattens andlösa stunder hör jag dig brusa i djupet därunder sakta och sorgsen — men ännu vid liv!

Våren skall komma! De högblåa tälten spänner han upp och begynner sin dust, drivan han binder med sippornas bälten, segrar med lövsus och lärksång och lust. Vänta, min flod! Genom jublande fälten stormar du snart som den frigjorda hjälten skummig och skön mot din längtans kust!

PÅ PROTESTANTISKA KYRKOGÅRDEN I ROM.

Händer, som sig heta sträckte efter livets gyllne druvor, — skönhetstörst, som intet släckte, — skygga drömmar, som likt duvor flögo tills de vingen bräckte, — allting sjönk till vila här. Hemlös längtan, pilgrimsöden, som från drivorna och isen runno hän i tusen flöden mot de drömda paradisen — här föll allt till stoft isär Men ur lövet över glömda gravar pärlar fågelsångernas kaskad. Länge går jag i de dödas stad, och för varje namn jag stavar stannar jag och lyssnar — men till vad?...

Blinda jord, i dina välden gömdes låga efter låga, dröm på dröm i mörkret gled. Svara, moder, hör min fråga: var är all den helga elden, som i dig har sjunkit ned? Är av skuggorna den slagen i din mörka moderskved? Eller är den återtagen till sitt rike, solen, dagen, och i nya bragder med?

Jorden tiger. Lövens näktergalar bida tysta kvällens blåa sken. Ingen svarar. Blott ett blomblad dalar över Shelleys sten.

SOLVISA I BERGEN

Det skira lövet skimrar och vingårdsflickor le. Vem har så glada munnar, så ystra hår som de? De binda upp sin ranka och le mot mig igen, så vajande och slanka, så lummiga som den.

Jag går vid vårligt Medelhav, jag stiger högre jämt emellan ljusa vinlövsvalv och skälmska blickars skämt. Snart flagga svala skyar välkomnande mig mot, och trädgårdar och byar bli smycken för min fot.

Du vida paradis av färg, du syn från bergets topp, du tänder blott osläcklig brand i denna själ och kropp! O vore jag en jätte, — med hundra vinlands must min skönhetstörst jag vätte i överdådig lust!

All nejden som en blomsterkorg jag lyfte i mitt knä, och tusen vingårdsflickor fick kyssa mig och le. Och om min törst ej doge och svalkades ändå, — en kullerbytta sloge jag ned i golfens blå ...

Men jag är ingen jätte, fast jättelängtan tog tillfånga detta heta bröst, som aldrig skall få nog. Omätlig kring mig brinner en värld av ljus och färg. Och aldrig, skönhet, hinner jag toppen av ditt berg.

(Sorrento.)

MORGONBAD I STRANDRUINEN

Hej, min skjorta hissas muntert på en brusten kolonnad av en strandruin, som fordom var ett romerskt kejsarbad!

Långt på havets dimblå linje, som ett fartyg på en fris, gungar Capri vinlövsriggat, seglande till paradis, —

och på andra sidan golfen, tungsint som ett tjudrat ök, står Vesuvius och frustar boll på boll av sorgsen rök.

Men bland blommor och bland ödlor, granna som smaragd och vin, dansar jag barbariskt naken i en kejserlig ruin.

Hej, nu dansar jag till randen av en mossig mar- morhall, tar ett språng och tumlar rusig ned i spegeln av kristall!

Hejsan, lekande delfiner, låt oss hålla lustigt lag! Humrar, borrar, djuphavsfiskar — tagen mot mig, här är jag!

Ut på svala golfen styr jag. Med en våg till huvudgärd lägger jag mig lat på ryggen i en morgonklarnad värld.

Skimrande latinska segel blinka över havets rand. Och jag hälsar sol och himmel hänryckt med min sträckta hand.

BRANDTAL TILL VESUVIUS

Gamla lejon, det är bistra tider för titanerna, de dumma, nu! Råttorna ha segrat, gnagarväldet vidgar ut sin sluga gräns. Se din vredes forna stordåd: allt är längesedan vänt till glädje för de små!

Städerna, du rytande begrov, ha de åter knaprat fram ur marken, stimma, snoka där med lystna ögon. Var finns mera mat för tusen Kodaks än i missernas Pompei? Var finns trevligare fresker för var gammal libertin, som glädes att en forntid kunde konsten med?

Men du blickar ned med sömnigt jämnmod från din domartron. Evigt samma nattmössfromma moln kring din hjässa. Evigt samma rök, som skrämmer ingen.

Ack du orkeslösa lejon! Lössen hissas upp i karavaner med elektrisk bana på din rygg, krypa på dig, syna dig i gapet. Lyktor stråla på din gråa päls, ropa triumferande i kvällen: skåden alla en besegrad kung! Har du somnat? Är det icke rågat, din förnedrings mått?

Vakna, gamle! Skaka från dig krypen, spårvägslinjer, lyktor, krogar, kodaks, Cook och mister Smith! Vräk i havet hela ynkedomen med en knall! Ryt en gång, så alla höra att din far, den väldige Vulcanus, lever än i djupet och kan svinga skräckens hälsosamma slägga än!

ORANGEDOFT

Å doftande dunkel! Det strömmar, det rinner ur blommornas tallösa rökelsekar. Å sydlandsnatt, som bedårande brinner, mörkblå och underbar! På bänken, belupen med seklernas mossa, ligger i mörkret jag sträckt och dricker orangernas ångor som blossa, dricker, o vår, din andedräkt.

Det strimmar bland löven av eldflugors lågor, det darrar av stjärnor på gren vid gren. Jag lyftes, jag vaggas på dofternas vågor, löses i rymdernas sken. — Men hemligast, djupast i bröstet därinne har vintertungt vemod fatt ... Vad vill du mitt snöiga nordiska sinne, brinnande sydlandsnatt?

HEMLANDSHÖST

I. ORRSPEL.

Nu går solen ur skogarnas frostgula bädd, som hon milsvitt med eldregn beströr, medan järpen i snåren, förstucken och rädd, spelar upp på sitt silverne rör.

Jag går ut emot kullarnas flammande krans, och det sprutar som guld för min syn. Men jag stannar på stigen i morgonens glans, och jag lyssnar betagen mot skyn:

— Har det frusit i natt över rymdernas sjö? Hör jag himmelska piltar i ras, hur de dansande stenar från stranden strö över skallrande, solblått glas?

Lyss, det stiger, det porlar som vårbäckars fal genom lufthavets gnistrande gull! Hela höstrymden är som en skål av kristall, med de porlande sångerna full.

Å jag lycklige man, som från människors tal vandrar in i det högstämda hus, där jag fyller mitt bröst som en bräddad pokal med ett sjungande ödemarksrus!

II. NOVEMBERMORGON PÅ BRON.

Hur kom du, höga dag, som spänner ditt klarblå tält kring en förmörkad jord och tänder under tältets ljusa siden en fackelaktigt flammande rubin? I tungsint sömn låg allt. Mitt hjärta låg som den lame på sin ångestbädd, när ljuset dör och ingen gitter tända ... Nu är förvandlat allt. Jag står på bron och sträcker famnen mot en öppen morgon.

Se, juliblå är vikens blanka is, så gul som mogna rågar brinner vassen och speglar sig i tegar av kristall. Det drillar fjärran, drillar nära igenom detta silverrena rum: i rönnens klasar, pudrade av frosten, ha sidensvansar slagit ned, de gunga sakta spelande i silvret. —

Då märker jag en dunkel bild i isens spegel under mina fötter: det är mitt skymmande novemberjag. Men pannan höjer jag på nytt mot solen, som smeker sakta mina ögonlock och sänder ned ett guldgult sken i själen.

Jag tackar dig, du världens rymd! Du sände — som då en pärla sjunker i en brunn — ännu en soldag och en dikt till mig!

STJÄRNFALLSNÄTTER

Varje vinter på sin väg i rymden rullar Jorden genom samma bälte av ett ljusstoft, längesedan släckt. Då får det förbrunna liv ånyo, mörkret föder, allt det döda flammar, och som hälsningar från fordom regna blommor utav eld mot Jordens bröst.

Varje vinter under årets kretslopp glider jag igenom tysta bälten av förbrunna lyckostunders stoft. Stilla ... Här är nejden, där det döda svävar kring i mörkret ... Se, det tändes, och med hälsningar från glömskans rymder falla stjärnskott mot mitt hjärtas jord.

DOKUMENT

(1911—24)

När kvalet talar, har det redan lättat.

I. JAG ÄRVDE MARKER —

Jag ärvde marker och jag ärvde mull, jag ärvde skogar, skymmande och tunga, med skygga djur och dunkla blommor i. Jag ärvde väna fält, där häggen speglar i källorna sin solomspunna snö och ljusa fågelsången sällan tystnar. Jag ärvde detta växelspel i molnen, som låter nejden ömsom rikt bevattnas och ömsom brinna under fruktbar sol. Jag ärvde ock ett berg, som bär mig högt i nattens skimmer eller dagens blå: från krönet ser jag mina floder störta med skummig yra mot en fjärran kust. Rikt var det landskap som blev mitt — och dock, det gömmer på en outrotlig plåga. Jag ärvde ock en skara svarta kråkor, som ingen kan förjaga från min nejd.

De samlas kraxande från norr och söder, de skocka sig, de färga solen svart, förmörka källorna till dystra ögon och sota mina häggars klara snö; de spräcka tystnaden med råa näbbar, de dränka fågelsången i sitt skrän; de stå i luften som ett jättekors och skria högt att det finns lik i nejden.

Jag jagar dem med bly och gift och giller, förtvivlat är mitt nit och skarpt mitt skott; otröttligt och med hanen vaksamt spänd förföljer jag från skog till skog de svarta. Och ändå vet jag det: i ring, i ring går jakten inom samma dömda trakt, men aldrig utom mina egna gränser. Ack, markens djur förblöda för mitt skott, den stolta hjorten stupar för min kula, men ingen jägare kan driva ut det svarta ynglet ur min himmelskupa. Och går jag upp på berget någon natt och söker glömska under rymdens ljushav, då lyfter sig ur skogarna därnere ett sus av onda vingar kring mitt berg. Och virveln stiger, stiger — tills den står mot nattens stjärnljus som ett jättekors, och tusen hesa stämmor skria högt att det finns lik i nejden.

II. FÖR LITET SAMVETE —

För litet samvete att bli en helig, som bär försakelsernas stränga kors. För mycket dock att bli den avundsvärde, som varje morgon bryter blom till hatten och skapar fest för varje steg han går. Jag är ett tveksamt, stridigt mittemellan. *

Den vattensjuka myren bär ej säd som fromt skall mätta bygdens många munnar, ej heller reslig skog till varma stugor, och ändå är dess mylla varm och djup. Den ligger drömmande om växt och höghet, i junidagen ångar stark dess doft och stiger som en bön mot sommarskyn. Den ligger trånande till fest och glädje, den klär sig lysande i porsens glans och speglar den i girigt stilla ögon.

Men kommer bygdens ungdom för att dansa en sommarkväll kring porsens vita korgar — då viker marken med en tungsint suck.

III. OCH NÄR JAG SER —

Och när jag ser min uselhet i ögat, så dyigt seg och värd att spotta på, och ändå vet att den är ganska ringa, att *kanske* den är mindre än de flestas —

o svarta krater som jag stirrar i, o bottenlösa djup av mänskoondska!

IV. JAG ÄR EN RULLSTEN PÅ EN BRANT —

Jag är en rullsten på en brant vid havet. Av regndropp och förvittring undergrävd den längtar tungt att rulla ned i djupet och gömma sig för dagen i det dunkla.

Men stenen är ej ensam. Tätt intill en ungbjörk slingrar sig i lövrik ömhet. Den stöder stenen med sin svaga arm och håller honom ännu kvar i ljuset.

V. DEN SVARTA TÅREN

Mitt barn, du gråter sorgen bort, så blir ditt öga åter torrt, och klart mot morgonen du ser och dricker ljus och ler.

Du känner ej den svarta tår, som växer genom långa år, som rullar inåt och förtär det arv av ljus du bär.

Var själ fick sitt beskärda mått av leenden och himmelsblått, och dag som lyser är blott lån av skenet inifrån.

Men när det skenet tagit slut, är intet fagert som förut, och det finns ingen annan bot än vandra mörkret mot.

VI. PÅ NATTGAMMAL IS

Mil efter mil jag vandrar över en nattgammal is, fastän jag sjunger på färden solens och styrkans pris.

Sviktande isen gungar under min skrämda fot. Genom det spröda glaset stirrar mig djupet mot.

Slingrande, skymmande alger öppna sin dröm- labyrint, svävande ljusgrand spela, slockna i mörkret blint.

Bara en glastunn skiva håller min vanskliga färd uppe i solens riken, ovan det sjunknas värld.

Sugande djup därnere, *min* är din värld jämväl! Solens rymder och mörkrets välva min egen själ.

Bräckligt är skiktet som skiljer avgrund och höjd i mitt jag. Bara en glastunn skiva, brusten kanske i dag.

VII. DET ÄR DET OBEKANTA —

Det är det obekanta som jag fruktar, jag har ej blivit vän med det ännu. — Du töckengissel, som mig tuktar, vem svingar dig, vad heter du?

Jag rädes icke dagens blanka lansar, jag skiftar hugg och sårar glatt och grymt. Men svaga darra mina sista skansar blott för en anings vingslag, för en skymt från världar, dem jag icke känner.

Du gåta, som ditt mörker kring mig spänner och spärrar vägen för mig var sekund — giv mig ett lejdebrev, giv mig förbund!

Ett under kunde ske, om vi bli vänner.

VIII. ALL VÄRLDENS LIDANDE —

All världens lidande har hem hos mig. Jag är ett krus, beständigt fyllt med varigt blod från jordens tusen sår.

Ej händer det en orätt under solen, ej finns ett kval, så fjärran från mitt liv, att ej dess ångestvågor nå mitt väsen. Var morgon vaknar jag på plågans bädd och skakas som av obekanta kramper:

en underjordisk bävning i min själ. Var middag stupar jag i stridens mitt bland larm och lik på aldrig sedda slagfält. Var afton går jag i en gallercell och tyngs till golvet av en annans dödsdom.

Jag är ett krus, beständigt fyllt med skummigt blod från jordens tusen sår. — Hur länge skall den svaga leran hålla?

IX. FRÅGOR I MÖRKRET

Kanske, kanske finns det likväl någon öppen port i muren ut ur detta dödens rum? Ingen är åt mörkret svuren, ingen dömd evinnerligen, ingen såld, så länge stigen ännu vilar ovisst skum.

Säg mig, midnattsblinda färdman, kan du veta, kan du svara vilken trakt du irrar i? Kanske strömma kring dig klara källors moderliga spenar, kanske snudda friska grenar, fastän dolda, dig förbi?

Oupprunna horisonter gömmer tunga midnatts- timman, oförbrunna solars löften gömmer mörkret under skyn. — Stilla somnar ångestsvedan ... Kanske, kanske stiger redan första svaga gryningsstrimman bakom nattens ögonbryn?

X. BÖN OM RO

Herre, det är ju så ringa, allt jag begär. Inga fröjder, som svinga högt emot skyarnas här. Inga under, och inga skatter som rost förtär.

Herre, den ringaste flinga sjunker, när stormarna rymma, stilla till vila i skog och mo. Herre, markernas ulv och lo unnas, när kvällarna skymma, fridsamt somna på blodig klo. Giv även mig din ro!

XI. TILL EN „VÄN“

Varje gång min himmel log, kom det genast några dystra moln på din — jag såg det nog. Grämde dig min unga, ystra vinge, som mot solen slog?

Bitter blev din blick och skum, när mitt träd i rika stunder växte högre tum för tum. Såg du ej att roten under skalv av smärta, fastän stum?

Gläd dig nu. Till marken fälld ligger kvidande min krona. Stympad, svedd i pinans eld skall min unga vinge sona och betala flyktens gäld.

Men jag svär dig vid min sång: Huru mina dar förvittra under hårda makters tvång, skall jag stämma om det bittra till en hymn en gång.

XII. TILL MIN DIKT

Min vita svan, hur mörkerfödd är dina vingars brand! För varje fjäder gled förödd en lycka ur min hand.

Jag närde icke lugnt och svalt ditt unga stormarmod, men dyrt och hett blev allt betalt med priset av mitt blod.

Det frättes sönder och förföll, mitt eget usla ler, för varje gång *din* vinge höll mot solen mer och mer.

Din tappra själ min styrka stal, din glädje tog min ro. Se ned till mig: ett utbränt skal är snart ditt forna bo.

Så brinn, mitt stoft, så brist itu! Vid offer är jag van. Än kan jag sjunka, bara du får stiga, stiga, svan!

XIII. UPPVAKNANDE I ETT KÄRR

Så ljusnar himlen över mig igen, och åter skönjer jag var marken bär mig. O goda sol, du alla vilsnas vän, du hade ändå kär mig!

En hand, en dolsk och dunkel, var mig när. Den ville mig åt gungflydjupet viga. O goda sol, som ännu har mig kär, nu ser jag dock att stiga!

XIV. GRYNING

Länge låg jag som förlamad, samvetsplågad, ångestkramad, ruvande på ont och gott. Vassa veno gisselslagen, varje dag som domedagen ropte vad jag ej förmått.

Känner du rannsakans vägar? — Varför dessa tisteltegar i min bästa åkers säd? Och jag skar och skar och blödde, och jag brände, men jag gödde nya tistlar med min sved.

Vadan dessa unkna bäckar, vadan stanken, som befläckar rymdens renhet i min själ? Och jag murade och stängde, men det onda flödet sprängde alla dammar likaväl.

Nära till förtvivlan var jag. Dock, vad bäras måste bar jag, och jag bär det bättre nu. Mannavilja, mannaära, tack för tapperhetens lära, när allt annat brast itu!

Allt du ärvde, allt skall bäras, intet kan ur själen skäras till din rening och din bot. Trädet, som sin krona häver, har du frågat var det gräver i det mörka med sin rot?

Sluta miserere ropa, famna, famna alltihopa, dina brister, dina brott! Pressa allt till hjärtat samman, adla det till guld i flamman, höj det, fräls det, gör det gott!

XV. I RÄKENSKAPSBOKEN

Ingen kamp och ingen kvidan plånar ut din svarta spalt. Blott en skrift på andra sidan kan försona allt.

Ångerns kniv kan ej radera från din skuld en enda rad. Enda bot är skriva mera på din kärleks blad.

PÅ VANDRING

SYSKONBRYGGORNA

Det finns en brygga, som benådad bär igenom himlar, brinnande och klara. Du frågar vad den bryggan är? — Svara, sångarhjärta, svara!

Det finns en syskonbrygga. Den för vill i världar, kvalda under nattens mara. Du frågar vem den vägen faller till? — Svara, bittra hjärta, svara!

Jag steg dit upp, jag ilade i hast med sträckta händer mot det underbara. Hur hjälplöst föll jag ej, när bryggan brast! — Svara, ångesthjärta, svara!

Och dock — jag gick ej under, fast jag föll i svarta svalg, där intet liv kan vara. Vad var det som mitt väsen sammanhöll? Svara, diktarhjärta, svara!

SENHÖST PÅ STRANDEN

Vattnet stelnar, vassen bryts, söderut styr sista anden. Frostens hårda famntag knyts knakande kring landen.

Hjärta, domen du förstod! Fastän nya solar randas, närmare ditt varma blod redan vinterkylan andas. Längtans fåglar, flock på flock, rymma snart från dina stränder. . . . .

Stilla!... Hörs ej fågellock djupt ur dolda sommarländer?...

Än är sångens skog ej fälld i det obetvungna riket! Hjärta, hjärta, lyft din eld mot allt frostigt och besviket!

UNDERGÅNG OCH FÖRNYELSE

I

Broder, stirra ej beständigt på det dystra sönderfallet i din livsbetagna själ. Allt förvittrar — viljan, kallet, allting gnags och blir eländigt, allt förgår — jag vet det väl.

Själen är den döda staden. Ständigt jordas det därinne. Tiden tar vad tiden gav. Varje afton tar du spaden, och med övergivet sinne gräver tungt du grav vid grav.

Varje kväll i svarta kläder bär du mellan fyra bräder bort ett lik av vad du var. Och du stiger själv till kullen, och du lyser frid på mullen: „Amen. Snart är intet kvar.“

Lyss, i rymden står en ringning, klämtar med en sällsam svingning död och liv på samma gång. Hjärtats klocka! tvenne makter brottas tyst i dina takter, dubbla toner har din sång.

Den, som ser sin dom förstorad, är åt hopplöshet förlorad. Den, som ser sin enda lag i sitt väsendes förvittring, går i ångestfull förbittring till begravning dag från dag.

II

Broder, av krafter kringsvallad är stranden där det förbrinner, ditt vakna jag. Vidder dig famna, där skapareanden svävar som fordom på vardandets dag.

Lyssna dit in mot förnyelsens världar! Urtiden tiger där, ofödd och skum. Fjärran från mörkrets huvudgärdar andedrag hör du ur heliga rum.

Föderskor drömma där! Framtidsdiger ligger din morgon i livstunga kved. Ständigt de föda, ständigt det stiger livsstark inom dem en okänd säd.

Ständigt hit över på nattens färja fraktas ett barn till det vaknas strand, stiger att frälsa dig, stiger att värja vårarnas välde i hösthotat land.

ÅTER

Lärkor, åter jag förkunnar överväldigad ert pris, oförlikneliga munnar från extasens paradis!

Många mörka mil jag fördes, många sorgsna steg jag gått, men blott edra röster hördes, sprang min himmel ut i blått.

Den som en gång tagits fången utav jublet i er röst, honom överger ej sången ens i dysterhetens höst.

Röva allt mitt liv har åter, tag ifrån mig vad du vill, blott du mig behålla låter vårens första morgondrill!

VÅRHYMN

Jag vet ej vad jag tackar för, jag vet ej vad det är som gör mig denna sorgsna jord så obeskrivligt kär.

Nu strömmar våren ned ur skyn med sånger, doft och ljus. Det lyser blitt kring varje liv som i ett fadershus.

Jag famnar dig, du goda värld, som vaknar ung och vän! Vad mäkta alla mörka år mot detta gyllne sken!

Jag vet ej vad jag tackar för och vet ej heller vem. Men jag är obeskrivligt glad att jorden blev mitt hem.

PÅ VANDRING

Spörj icke, vilken låga tänt dig, blott lågan sist fick mening i sitt sken. Spörj icke, vilka eldar bränt dig, om blott du brunnit ren.

Det är ej alltid bortom vita vägar som en förklarad gryning gror. Och gödselstank stod nyss från samma tegar, där säd står signat stor.

FÖRVISSNING

Hur mången tror sig vuxen stark till rödjare i tidens skog och trädgårdsmästare i livets länder, fast aldrig än den mannen drog en nässla ur sin egen mark med egna, brända händer.

Blott den, som tuktat egna förvuxna skumma snår, skall hitta ut till nejder, fritt belägna. Och solen signar vad han sår.

KONSTNÄREN

Febrar av färg har jag genomgått, solar ha bränt mig och mörker mig svärtat, innan jag äntligt den färgen fått, som brunnit sig ren i hjärtat.

Se hur den lever, den linje jag drar, nu när kol av mitt liv är kolet! Se hur den flammar, varm och klar, färgen som lånat sitt ljus från bålet!

EN MAN TILL SIN GUD

Först knäckte du den stolta hattens fjäder, som flaggade i vinden vit. Så rev du av mig alla granna kläder, ohjälpligt, bit för bit. Sist tog du skammens hårda rem av läder och pryglade till blods min hud.

Nu står en mänska naken för sin Gud.

FÖRHOPPNING

Vad högst jag hoppas av min sång, det är, att när jag gått en gång och man min döda mull skall väga, en människa må kunna säga:

Han brände ingen av sin tids bastiljer, och snart skall vissna vad han sade. Fäll domar, den som vill! Men detta stoft blev dock en spade i avgrunden, som skiljer oss människor — en spade till.

TILL EN EGYPTISK BYST,

FÖRESTÄLLANDE FARAO ACHNATON, DEN TIDIGT DÖDE AMENOPHIS IV.

I

Gossehjälte! Du den första människan, som gick den längsta utav alla vägar: vägen in i eget bröst. Du som genom pansaren och höljen trängde djärv och fann det gömdaste av allting gömt i världen: mänskohjärtat.

Gossehjälte, skald! Mera än på blixtarna av kalla lansar trodde du på solens strålar, de som strömma varma genom alltet. Alla bågar bröt du obönhörligt, sådde i en blodig jord rättfärdighetens första späda frö och spände hymnens himmel över livet.

Och alla flöjter fingo annan ton, och varje blomma fick en annan doft, och fåren dansade på glada fötter, och alla fiskar hoppade i floden, och fågelbruset ifrån jorden steg mot gryningen på högre spända vingar, och människorna häpnade och logo. — De voro solens barn.

II

Men mörkret hämnades — när har ej mörkret hämnats? Och svärdet vann — när har ej svärdet vunnit? Det låg på lur bak nästa horisont, det reste sig ohyggligt och klöv itu med hånfull egg hymnernas och fridens himmel.

Då ropte folket. Si, vi dö i denna lustgård, som du gav oss! Giv åter våra sönderbrutna lansar! För an oss, konung! Riket ropar dig! Du svarade: Min lära är ej lek, och hellre må Egyptens kungarike i sanden sjunka än jag förråder Riket ovan oss.

Du vågade det största som kan vågas: en mänskas vapenlösa kamp mot hjältesvärd och gudar. Blott för ett krav, som ingen kände. Blott för det späda fröets skull, som låg i evighetens jord.

Och allting skedde som det måste ske. Du föll. Men krigets gudar reste sig, de slukade med röda käftar ditt oförstådda arv. Och glömska blev din grift och hat din gravsten. Ditt namn blev plånat ut från bild och skrift, på det att du i evigheten vandre okänd, frändelös och arm, — du, dåren, veklingen, Egyptens bödel!

III

Tretusen år ha gått. — Jag står och ser på dig i kvällen, du, den förste.

Den hjälteväg du gick — hur mången starkare än du har gått den vägen sedan dess, men alla ha de fallit. — Än håller ondskan fältet, konung!

Det frö du sådde — hur mången väldigare hand än din har vårdat det, hur månget hav av heta mänskotårar har vattnat det, och det har spirat mången klarnad vår, men ständigt, ständigt förkvävts av stenar, skurits ned av svärdet. — Än dröjer växten, konung!

IV

Svara, du förste av människodrömmar, vart går det goda, som brytes omkull? Finns det ett osynligt hav, dit det strömmar stigande stilla, tills tiden är full?

Seklerna rullat, och Jorden har mättat mullen med helgons och hjältars ben. Brinnande floder av tro ha dig tvättat, orena jord — men det dröjer, ditt sken.

Där det i rymdernas ljushav simmar, klotet med mänskornas kämpande ätt, ständigt i spåret en ånga strimmar het av förtvivlan och ångestsvett.

Finns det en hamn för den stora och trogna människodrömmen, som skeppsbrott led? Finns det en trädgård, där frukterna mogna, fastän de fallit från tidens träd?

Finnes det hemliga händer, som värna alla de frostslagna vårarnas skott? Tändes du dock, du förmörkade stjärna, sist av det slocknades övermått?

DET ENDA

Snart är det bara ett som jag vill söka på hela denna jord. — Vad lönar det att öka med nya sländor de miljoner ord som fladdra över skönhetsfestens bord, när tiden diktar tungt om nöd och mord och stormen går och världens grunder röka?

Vad lönar det att föra en konstens klinga, smidd av spröda kval, när livets bilor falla utan tal och hatande varandra vi förgöra?

Snart finns det bara ett jag vet, som återstår mig i det sista: att söka dig, Rättfärdighet, du mörka evigheters gnista. Att bära dig i skygga händers kupa igenom stormarna och hagelbrusen, hur vägarna må stiga eller stupa.

Så kanske når jag fram till någon frusen.

INFÖR ETT BLOMMANDE TRÄD

Du vita under, upprunnet som en klar kaskad ur jordens natt! Du glädjesyn för gråa själar, doftbringare, som andas över nejden våg på våg av sommarrus! Hur har den stumma mullens mörker hos dig befriats i en sång av snö, och djupens gölar, stinkande och döda, utrunnit i en salig ström av doft? Blott därför, därför att du står med alla grenar törstande till ljuset!

Det underjordens mörkerkvalda blod, som dina blinda rötter dricka, det möts från ovan av en övermakt, som tvingar allt till leenden och liv.

Jag står och ser på dig — förvandlare! förädlare! — Och långsamt höjer jag mitt huvud upp till bön:

Giv även mig, o Sol, giv detta heta stoft den stora skaparkonstens gåva — lär mig, vad än min blinda underjord beskär mig, förvandla allt till ljus och färg och doft!

TVÅ TIDSDIKTER

DEN GLÖMDA EFTERTRUPPENS SÅNG

UPPLÄST PÅ FESTEN FÖR JÄGARINVALIDERNA, 25. 2. 1924

Då trummorna tystnat, då Finland låg befriat av hårda bataljer, då lyftes de andra på jublets våg, och var jägarrock bar konvaljer. Och skönt var för dem, som vid signande ord blevo sänkta i blomströdda vallen, — men ve den kohort, som blev kvar ovan jord, fast lika förblödd och fallen!

Vi höggo med klingorna hävder, vi ock, vi gingo mot undergången i samma bragdrika gröna rock, som lyser så stjärnströdd för mången. Så stort var sin tärning i spelet strö, som livet och döden gäller, — men ve de fördömda, som icke få dö och icke få leva heller!

Kamrater, som ridit mot höjderna upp, kamrater i signade grifter, än kämpar en dignande eftertrupp i lidandets glömda bedrifter. Vad vill du oss, bittra frihetskors på rocken som malarna gnaga? Vi fäkta mot feberns brännande fors med stympade armar och svaga.

Du glömde oss, Finland, du glömde oss fort för nya ropande frågor. Vi tigga ej lön, det båtar ej stort, — vår lön mätte ödet i plågor. Du mindes, du ropte oss dock en dag med bävan och bön i tonen, när själv du låg stympad och febersvag, men vi sprungo fram till kanonen.

UNDRET

FESTDIKT PÅ RUNEBERGSDAGEN 1922.

Du sång med de allsmäktigt ljusa orden, du andens värn mot allting vrångt och hårt, ej finns ett land på hela vida jorden som frälstes av din starkhets hand som vårt!

Vi voro intet. Kuvat och fullbordat av tunga nederlag vårt öde låg. Hos fallna män vårt mannamod låg jordat och sov inunder fältens fromma råg. Vi bröto mark, vi byggde breda byar; men det var kvavt i våra trygga hem, ty stjärnan, som ur molnen såg på dem, bar ej den löftets färg som allt förnyar. Ett tiggarfolk, som tackar lika milt om ödet välfärd eller ofärd fogar! Vår egen vilja var en tvinsjuk pilt, som irrat vill i våra skumma skogar.

Då steg en sångare ur tiden fram. Det brann ett diktens norrsken kring hans tinning. Men manligt varm och ödmjukt allvarsam han välvde på en oförgänglig vinning. Det var den vilsna pilten, svag och arm, som han var kommen att åt livet frälsa. Han lyfte barnet till sin starka barm och blåste i hans sinne sångens hälsa. Och undret skedde. Av en vilsegången och dödssjuk gosse vart en härlig man, som samlade och stred och förde an. Och elden i hans tappra själ var sången!

Han gick från nejd till nejd, han väckte mod, han tände drömmen, som i solmoln svävar, och varje kind fick färg, och varje blod rann med en okänd kraft i hårda nävar. Där kommo bistra tider. Tungt som vältar de rullade sin vrede över oss. Det krävdes mera kraft. Vi födde hjältar, som drogo svärd mot fiendens koloss. O mannamod, ur sångens spenar diat, du svällde ut till denna kraftens flod, som lyftade en vår ur brand och blod ett fosterland, förklarat och befriat! —

Du sång med de allsmäktigt ljusa orden, du andens värn mot allting vrångt och hårt, ej finns ett land på hela vida jorden, som frälstes av din starkhets hand som vårt!

Digitaliserad av Litteraturbanken.

Konverterad av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/littbank-HemmerJ_Skarseld.

Filen skapad 2018-12-13 18:36:46.830907